İBN-İ MÜNZİR (Muhammed bin İbrâhîm)

Hadîs ve fıkıh ilimlerinde müctehid âlimlerden. İsmi, Muhammed bin İbrâhîm bin Münzir en-Nişâbûrî'dir. Künyesi Ebû Bekr'dir. Mekke'de "Şeyh-ül-harem" diye meşhûr oldu. 242 (m. 856) senesinde İran'ın Nişâbûr şehrinde doğdu. İlim öğrenmek için çok yer gezdi. Mekke'ye yerleşti. Birçok âlimden ilim aldı. Fıkıh ilminde mutlak müctehid idi. Birçok kitap yazdı. 319 (m. 931) senesinde Mekke'de vefât etti.

İbnü'l-Münzir, Mekke'de müftîlik yaptı. Buradaki âlimlerin en üstünlerinden olduğu için kendisine "Şeyh-ül-harem = Haremin (ya'nî Mekke'deki âlimlerin) üstadı" denilirdi. Hadîs ve fıkıhda müctehid âlimlerdendir. Şeyh Ebû İshâk-ı Şîrâzî, "Tabakât-ül-fukahâ" adındaki eserinde, onu, müctehid fakîhler arasında saymaktadır.

İbnü'l-Münzir, Muhammed bin Meymûn, Muhammed bin İsmail es-Sâig, Muhammed bin Abdullah bin Abdülhakem, Rebî' bin Süleymân ve daha pekçok âlimden ilim aldı. Kendisinden de; Ebû Bekr bin Mukrî', Muhammed bin Yahyâ bin Ammâr-ı Dimyâtî Hasen bin Ali bin Şa'bân ve kardeşi Hüseyn bin Ali ve daha birçok âlim ilim aldılar, rivâyette bulundular.

Muhammed bin İbrâhîm İbni Münzir ile birlikte, Muhammed bin Nasr, Muhammed bin Cerîr ve Muhammed bin Huzeyme de mutlak müctehidlerden idiler. Başka bir müctehidi taklid etmezler, kendi ictihâdlarına uyarlardı. İbnü'l-Münzir'in ictihâdının, İmâm-ı Şafiî hazretlerinin ictihâdına ve onun usûlüne uygunluğundan dolayı, Şafiî mezhebi âlimlerinden olduğunu bildirenler oldu. Şeyh Ebû Ali ve ba'zı Şafiî âlimleri de, onların hepsinin imâm-ı a'zamın re'yine (ictihâdına) uygun ictihâd ettiklerini ve ona tâbi olup, onun mezhebine nisbet edildiklerini söylediler. Bununla beraber, onu taklid eden müctehid âlimlerden değillerdi. İctihadlarının çoğunda İmâm-ı a'zamın re'yinden ayrılsalar bile, çok kerre onun usûlünden dışarı çıkmadılar. Fakat âlimlerin çoğu bunların dördünü de Şafiî âlimlerinden saymışlar ve onun mezhebine dâhil olduklarını söylemişlerdir.

Fıkıh ve hadîs ilimlerinde derin bir ilme sahipti. Zamanındaki âlimler arasında onun derecesine yükselenler çok azdı. Bütün âlimlerin ilmine i'timâd ettiği yüksek bir âlimdi. Mezheb âlimlerinin beyanlarını, aralarındaki ihtilaflı mes'eleleri ve bunların delîllerini çok iyi biliyordu. Bunları ve dinde icmâ' ile sabit olan hükümleri bir kitapta toplamıştı. Onun bu husûsta yazdığı eserine, herkes ihtiyâç duyuyordu. Eserlerinin başlıcaları şunlardır:

1. Kitâb-ül-evsât,

2. Kitâb-ül-işrâf fî ihtilâfil-ulemâ,

3. Kitâb-üt-tefsîr,

4. Kitâb-ül-icmâ',

5. Kitâb-üs-Süneni ve'l-icmâ'ı ve'l-İhtilâf.

İbnü'l-Münzir'in, Ebû Tâlib-i Mekkî'nin ve İbn-i Hüzeyme'nin, Resûlullah efendimizden ve O'nun Sahâbîlerinden rivâyet ettiği duâlardan ba'zıları şunlardır:

"Sübhâne rabbiyel-aliyyil-a'lel-vehhâb. Lâ ilahe illallahü vahdehü lâ şerike leh, lehül-mülkü ve lehül-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadir"

"Raditübillahi **rabben ve bil-İslâmi dinen ve bi-Muhammedin nebiyyen."**

(Allahı Rab, İslâmı dîn, Muhammed'i (aleyhisselâm) Peygamber olarak kabûl ettim.)

"Ey, yerleri ve gökleri yaratan, gizli ve aşikâre herşeyi bilip herşeye mâlik olan Allahım! Bir olduğuna ve senden başka ibâdete lâyık kimsenin bulunmadığına şehâdet ederim. Kendi kötülüklerimden, şeytanın hile ve desiselerinden sana sığınırım."

"Allahım! Senden, dînim ve dünyâm, malım ve ailem hakkında af ve afiyet dilerim."

"Allahım, kusurlarımı ört ve beni tehlikelerden emîn kıl. Sürçmelerimi azalt; önümden, ardımdan, sağımdan ve solumdan beni koru ve azametinle alt tarafımdan (üzerinde yürüdüğüm şu topraklardan) gelecek zararlardan beni koru!"

"Allahım! Beni, mekrinden emîn olanlardan kılma (Senin gazâbından devamlı korkanlardan eyle). Bana başkasını musallat etme. Dâima kusurlarımı Ört ve beni zikrinden, ayrılan gâfillerden kılma."

"Allahım! Sen benim Rabbimsin. Senden başka ibâdete lâyık ma'bûd yoktur. Beni yaratan sensin. Ben senin kulunum, gücümün yettiği kadar sana verdiğim söz ve ahid üzerindeyim. Yaptığım kötülüklerden sana sığınırım, verdiğin ni'metlere şükreder, kusurlarımdan sana iltica ederim. Günahlarımı mağfiret eyle, senden başka mağfiret eden yoktur."

(Bu duâ, "Seyyid-ül-istigfâr" adıyle meşhûrdur.)

"Allahım! Gözüme, kulağıma ve bütün bedenime sıhhat ve afiyet ihsân eyle! Senden başka hakîkî ma'bûd yoktur."

“Allahım! Kaza ve kaderinden râzı olmayı, öldükten sonra huzûr içinde ebedî se’âdeti ve cemâlini müşâhede zevkini, sana vâsıl olma hevesini, dayanılmayacak zararlardan ve sapıtıcı fitnelerden beni korumanı senden ister; zulm etmek ve zâlim olmaktan, başkasına tecâvüz etmekten veya tecâvüze uğramaktan veya affedilmeyecek bir günahı işlemekten de sana sığınırım”

“Allahım! Din ve azmimde sebatı, rüşdümde azîmeti, iyi işlere azmetmeyi senden isterim. Ni’metine şükrü ve sana güzel ibâdet edebilmeyi senden isterim. Her şeyden sâlim ve huşû’ sahibi bir kalbe, dürüst ahlâka, sâdık ve zikredici lisana sahip olmayı, ni’metine şükür ile güzel ibâdet ve makbûl amellerde bulunmamı senden isterim. Bildiğin bütün iyilikleri senden ister ve bildiğin bütün kötülüklerden sana sığınırım. Bildiğin bütün günahlardan sana tövbe ederim. Sen bilirsin, ben bilemem. Bütün gizli şeyleri en iyi bilen sensin!

Allahım! Geçmiş ve gelecek, gizli ve aşikâre işlediğim ve senin bildiğin bütün kusurlarımı mağfiret et. İlk ve son, herşeye kadir olan ve her gizliyi bilen sensin. Allahım! Senden Sonu küfür olmayan îmânı, tükenmeyen ni’metleri “Huld” Cennetinde, Peygamberin Muhammed aleyhisselâm ile arkadaşlığı senden isterim.”

“Allahım! Söz ve işlerin güzelini ve bütün iyilikleri, kötülüklerden uzak kalmayı, yoksulları sevmeyi, senden isterim. Seni sevmeyi ve seni seveni sevmeyi ve sevgine yaklaştıracak her ameli sevmeyi senden isterim. Günahlarımı bağışlamanı, beni mağfiret edip merhamet etmeni senden isterim. Kavmimi belâ ve musîbet ile imtihan edeceğin zaman, hemen beni kendine al ve fitne ile karşılaştırma!”

“Allahım! Gaybı bilen ve her şeye yeten sonsuz kudretin hürmetine, hakkımda hayat hayırlı olduğu müddetçe beni yaşat. Ölüm hayırlı olduğunda da rûhumu kabzeyle. Gizli ve aşikâre haşyet (korku) üzere bulunmamı, hiddet ve sükûnette adâletten ayrılmamamı, zenginlik ve fakîrlikte i’tidâli ve zâtının cemâline bakmanın zevkini ve sana ulaşmanın aşk ve hevesini senden ister, zarar veren şeylerin mazarratından ve sapıtan fitnelerden sana sığınırım. Allahım îmân cevheri ile bizi süslendir. Hidâyette olup, hidâyete ulaştıranlardan eyle!”

“Allahım! İsyan ile aramızda perde olacak şekilde, bize haşyet (korku) ihsân eyle. Cennetine ulaştıracak tâati, dünyâ ve âhıret musibetlerini ehvenleştirecek yakîni bize ver!”

“Allahım! Yüzümüzü haya, kalbimizi korku ile doldur. Sana kulluk edecek şekilde gönüllerimize heybet ve azametini yerleştir. En üstün sevgilimiz ve en çok korkacağımız sen ol!”

“Allahım! Bugünün evvelini ni’met, ortasını rahmet, sonunu da mağfiret ve kerâmet kıl.”

“Hamd, o Allaha olsun ki, azameti karşısında herşey tevâzu gösterdi, dize geldi. Yüceliği karşısında herşey yerlere serildi. Mülk ve azameti karşısında herşey eğildi. Kudretine herkes teslim oldu. Hamd, o Allaha olsun ki, heybeti karşısında herşey durakladı. Hikmeti ile herşeyi açığa çıkardı ve kibriyâlığı (büyüklüğü) karşısında herşey küçüldü.”

“Allahım! Bizi müttekî olan dostlarından, felaha ermiş cemâatinden ve sâlih kullarından eyle. Sevdiğin işleri başarmada bizi muvaffak eyle ve bizi lehimize olan iyi işlere teveccüh ettir (yönlendir).”

“Allahım! İyilikleri toplayan, evveli ve âhiri iyilik olan herşeyi senden ister; kötülükleri toplayan, evveli ve âhiri kötülük olan herşeyden sana sığınırız.”

“Allahım! Benim üzerimde olan kudretin hakkı için bana rahmetinle teveccüh et. Sen tövbeleri kabûl eden azîm ve merhamet sahibisin. Allahım hilm ve keremin hakkı için beni affeyle, bağışla. Sen mağfiret edici ve hilm sahibisin. Allahım, hâlimi bilirsin, merhamet et. Zira sen merhamet edenlerin en merhametlisisin!”

“Allahım! Bana olan mâlikiyyetin hürmetine, beni nefsime hâkim kıl ve nefsimi bana musallat etme. Zira dilediği gibi yapan, melik ve cebbar sensin.”

“Allahım! Seni noksan sıfatlardan takdis, tesbih, tenzih eder ve sana hamd ederim. Senden başka ilâh yoktur. Kötülükleri yapmakla nefsime zulüm ettim, günahlarımı mağfiret eyle. Sen benim Rabbimsin, günahlarımı ancak sen bağışlarsın.”

“Allahım! Sana kavuşturacak doğru yolu bana ilham et ve nefsimin kötülüklerinden beni koru!”

“Allahım! Benim azâba uğramama sebep olmayacak helâl lokmayı, bana rızık eyle. Beni taksimatına kanâat edenlerden eyle ve bana ayırdığın rızık ile, senin kabûl edeceğin iyi şeylerde beni çalıştır!”

“Allahım! Senden, günahlarımın affını, vücûdumun afiyetini hüsn-ü yakîn ile dünyâ ve âhırette huzûr, refah ve se’âdeti dilerim. Ey, günah kendisine zarar vermeyen ve mağfiret kendisinden birşey eksiltmeyen Allahım! Sana zararı dokunmayan günahlarımı bana bağışla, senden birşey eksiltmeyen mağfiretini de bana ver!”

Duâ olarak da okunabilen ba’zı âyet-i kerîme meâlleri şöyledir:

“Ey Rabbimiz! Bize sabır ver, müslüman olduğumuz halde rûhumuzu kabzeyle.” (A’râf-126)

“Sen, dünyâ ve âhırette benim dostum, yardımcım ve koruyucumsun. Benim canımı müslüman olduğum hâlde al ve sâlihlere kat.”(Yûsuf-101)

“Sen, bizim velîmiz, dostumuzsun. Bizi affet ve bize rahmet et! Mağfiret edicilerin en hayırlısı sensin.” (A’râf-155)

“Bizim için bu dünyâda ve âhırette güzel olanı yaz. Biz sana döndük.” (A’râf-156)

“Ey Rabbimiz! Sana tevvekkül ve sana teveccüh ettik. Rücû’, dönüş ancak sanadır.” (Mümtehine-4)

“Ey Rabbimiz! Bizi bu zâlim kavmin işkencesine uğratma.” (Yûnus-85)

“Ey Rabbimiz! Kâfirleri bize musallat etme. Bizi mağfiret eyle! Sen muhakkak azîz ve hakimsin.” (Mümtehine-5)

“Ey Rabbimiz! Günahlarımızı ve işimizdeki aşırı hareketlerimizi mağfiret eyle. (Düşmanla muharebede) ayaklarımızı sabit kıl, tesânüdümüzü arttır ve kâfirlere karşı bize yardım et!” (Âl-i İmrân-147)

“Ey Rabbimiz! Bizi ve îmânda bizden önce olan din kardeşlerimizi mağfiret eyle ve kalblerimizde mü’minler için kin ve hased bırakma. Ey Rabbimiz! Sen çok şefkat ve çok merhamet sahibisin.” (Haşr-10)

“Ey Rabbimiz! Bize senin katından rahmet ver. İşimizde bize doğru bir yol tuttur.” (Kehf-10)

“Ey Rabbimiz, bize dünyâda hasene (iyilik) ver, âhırette de hasene ver ve ateşin (Cehennemin) azâbından bizleri koru!” (Bekâra: 201)

“Ey Rabbimiz! Doğrusu biz bir münâdi işittik. O, Rabbimize imân edin diye îmâna çağırıyor, biz de îmân ettik. Ey Rabbimiz! Günahlarımızı mağfiret eyle. Kusurlarımızı ört ve bizi iyiler arasında öldür. Ey Rabbimiz! Resûllerinin lisânı ile va’dettiklerini bize ver. Kıyâmette bizi rezîl ve rüsvâ etme! Muhakkak ki Sen sözünden dönmezsin.” (Âl-i İmrân: 193-194)

“Ey Rabbimiz! Eğer unuttuk veya yanıldıysak bizi mes’ûl tutma. Ey Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Takat getiremeyeceğimiz şeyleri bize yükleme. Bizi affet, hatâlarımızı bağışla. Bize rahmet eyle. Sen bizim mevlâmızsın, koruyucumuz ve yardımcımızsın. Kâfirlere karşı bize yardım et!” (Bekâra-286)

“Rabbim! Beni, anne ve babamı mağfiret eyle. Onlar, küçüklüğümde bana acıyıp baktıkları gibi, Sen de onlara rahmet eyle. Kadın, erkek bütün mü’min ve müslümanların ölü ve dirilerini affet. Rabbim! Bana mağfiret ve merhamet et. Sana ma’lûm olan günahlarımı affeyle. İzzet ve kerem sahibi Sen’sin. Merhamet edicilerin en hayırlısı, mağfiret edicilerin de en hayırlısı sensin. Biz Allah içiniz, Allahtan geldik ve O’na döneceğiz. Kuvvet ve kudret Azîz ve Yüce Olan Allahındır. Allah bize yeter en iyi koruyucu O’dur. Hatem-ül-Enbiyâ Hazreti Muhammed Mustafâ ve âline salât ve selâm olsun.”

“Allahım! Cimrilik ve korkaklıktan sana sığınırım. Erzel-i ömürden (bunaklık günlerinden), el ve ayak tutmayıp atehe (bunaklık) getirecek ve akıl muvazenemin bozulacağı şekilde ihtiyârlıktan sana sığınırım. Dünyâ sıkıntılarından ve kabir azâbından yine sana sığınırım.”

“Allahım! Tabiat, huy hâline gelecek ve beni lekeleyecek tamahtan ve tamah edilmeyecek şeyleri tamah etmekten ve ulaşılamayacak şeylere tamah etmekten sana sığınırım.”

“Allahım! Faydasız ilimden, huşû’suz kalbden, kabûl olunmayacak duâdan ve doymak bilmeyen nefsten sana sığınırım, şiddetli ızdırap veren açlıktan ve kötü bir huy olan hıyânetlikten, tenbellik, cimrilik, korkaklık, ihtiyârlık ve bunaklıktan, deccâlın fitnesinden, kabir azâbından, hayatın ve ölümün fitnelerinden sana sığınırım.”

“Allahım! Yoluna girmiş, huşû’ ile senden korkan bir kalbe sâhib olmayı senden isterim. Allahım! Geniş mağfiret ve rahmetini gerektiren şeyleri ve her günahtan selâmeti ve her

iyiliğe sâhib olmayı, Cehenneme varmayıp, Cennete ulaşmayı senden dilerim.”

“Allahım! Gerilemekten, yüksekten düşüp helak olmaktan, sıkıntıdan, suda boğulmaktan ve bina altında kalmaktan sana sığınırım. Hak yolundan ayrılmaktan veya dünyalık uğrunda ölmekten sana sığırım.”

“Allahım! Kötü huy, kötü amel, kötü hastalık ve nefsin kötü arzularından beni uzaklaştır.”

“Allahım! Çetin imtihandan, helâktan, kaza ve kaderinden ve düşmanlarımı sevindirecek imtihandan sana sığınırım.”

“Allahım! Küfürden, borçtan, fakîrlikten, Cehennem azâbından ve deccâlın fitnesinden sana sığınırım.”

“Allahım! Gözümün, kulağımın, dilimin, kalbimin, düşünce ve şehvetimin şerrinden sana sığınırım.”

“Allahım! Çöl ve yolculuk komşuları geçicidir. Dâimi ikâmetgâhımdaki kötü komşudan sana sığınırım.”

“Allahım! Katı yürekli olmaktan, gafletten, darlıktan, zillet ve miskînlikten, hakîr olmaktan ve fakîrlikten sana sığınırım. Küfür, yoksulluk, aşikâre isyan ve haktan ayrılmaktan, nifak, riya ve gösterişten, kötü huy ve dar geçimden şöhret ve riyadan sana sığınırım. Sağırlık, dilsizlik, körlük, cinnet, cüzzam, alalık ve benzeri kötü hastalıklardan sana sığınırım.”

“Allahım! Verdiğin ni’metin yok olmasından, verdiğin sıhhatin bozulmasından, ani olarak gelecek musîbet ve felaketten, gazâbını mûcib olacak bütün hareketlerden sana sığınırım.”

“Allahım! Cehennemin fitne ve azâbından, kabrin fitne ve azâbından, fitne uyandıran zenginliğin ve fakîrliğin şerrinden, deccâlın uyandırdığı fitnenin şerrinden ve bütün kusur, günah ve isyanlardan sana sığınırım.”

“Allahım! Ağır borçtan, düşmanımın bana galip gelip sevinmesinden sana sığınırım.
Muhammed’e (aleyhisselâm) ve bütün iyilere salât ve selâm olsun.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-ül-müfessirîn (Süyûtî) sh. 28

2) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-3, sh. 102 vd.

3) Vefeyât-ül-a’yân cild-4, sh. 207

4) Tezkiret-ül-huffâz cild-3, sh. 782

5) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 280

6) Mîzân-ül-i’tidâl cild-3, sh. 150

7) Tehzîb-ül-esmâ ve-lügu cild-2, sh. 196

8) Tabakât-ül-fukahâ (Şirâzî) sh. 89

9) Mir’ât-ül-cinân cild-2, sh. 261

10) Tabakât-ül-müfessirîn (Dâvûdî) cild-2, sh. 50

11) El-A’lâm cild-5, sh. 294

12) İhyâu Ulûmiddîn cild-1, sh. 292